

TURİST REHBERLERİNİN YABANCI DİL EĞİTİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Emrullah CANSU¹

Canan TANRISEVER²

ÖZET³

Turist rehberleri, ülkelerine gelen turistlerle ilk karşılaşan ve onların beklentilerini gerçekleştirip, kaliteli tatil deneyimleri ile memnun olmasını sağlayan kişilerdir. Ayrıca ülkelerinin yerel kültürlerine ve doğal çevrenin sürdürülebilirliğine zarar vermeden turistlerin ihtiyaçlarına yardımcı olmaktadır. Turistleri en iyi şekilde karşılamak ve ülkeyi tanıtmak için rehberlerin en çok ihtiyacı olan yabancı dil bilgisidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı turist rehberliği eğitimi veren kurumlarda alınan yabancı dil eğitimlerinin mesleğe kabul aşamasında ve sonrasında yeterli olup olmadığını tespit etmektir. Yabancı dil yeterliliklerini belirlemek için 13 turist rehberi odasına kayıtlı 384 eylemli turist rehberine anket uygulanmıştır. Bölge ve üniversite fark etmeksizin verilen yabancı dil eğitimlerinin etkisiz olduğu, diğer bir yandan da teorik yabancı dil eğitiminin pratik eğitime oranla daha etkili olduğu çıkan sonuçlardandır. Ayrıca mesleğe kabul aşamasında verilen yabancı dil eğitiminin yeterli ancak mesleğe başladıktan sonra yetersiz olduğu başka bir bulgudur. Üniversitelerde verilen yabancı dil eğitiminin, bölgenin ihtiyacına göre seçilmesi gerektiği belirtilen öneriler arasındadır. Bu çalışmada kullanılan anketin tüm rehber odalarına bağlı rehberlere uygulanabilmesi gelecek araştırmacılara öneri niteliğindedir.

Anahtar Sözcükler: Turizm Eğitimi, Yabancı Dil Eğitimi, Turist Rehberliğinde Yabancı Dil Eğitimi

JEL Kodları: L83, Z32

Geliş **Submitted** 24.06.2019

Kabul **Accepted** 17.10.2019

¹Öğretim Görevlisi, Kapadokya Üniversitesi, Turist Rehberliği Programı, emrullahcansu58@gmail.com
ORCID: [0000-0002-9194-348X](https://orcid.org/0000-0002-9194-348X)

²Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, canantanrisever@gmail.com
ORCID: [0000-0003-4747-5903](https://orcid.org/0000-0003-4747-5903)

³Bu makale "Profesyonel Turist Rehberlerinin Eğitim-Öğretim Dönemlerinde Aldıkları Yabancı Dil Eğitiminin Mesleki Açından Yeterliliği" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

A STUDY ON FOREIGN LANGUAGE TRAININGS OF TOURIST GUIDES

ABSTRACT

Tourist guides are the people meeting the first the tourists who come to their country and fulfill their expectations and make them satisfied with the quality holiday experiences. They also help the needs of tourists without harming the local culture of their country and the sustainability of natural environment. In order to meet the tourists in the best way and to promote the country, the guides need foreign language the most. Regarding this issue, the main objective of this study is to ascertain the competence of the foreign language education, taken from the institutions of tourist guiding, whether it is adequate or not during the phase of gaining approval for the profession and thereafter. For the purpose of determining the competence of foreign language knowledge, a questionnaire has been applied to 384 actively working tourist guides who are registered to 13 different Chambers of Tourist Guide. One of the important outcomes is that the given foreign language education is inadequate regardless of university and region; on the other hand theoretical foreign language education is successful enough compared to practical education. Furthermore, it is found out from the study that given foreign language education during the phase of gaining approval for the profession is adequate, however it is inadequate after starting the profession. The study shows that the foreign language educations in universities ought to be chosen considering the needs of the region. Additionally, the questionnaire of this study can also be recommended for further researches for having the capability of being applied to all tourist guides that are registered to all Chambers of Tourist Guide.

Key Words: Tourism Education, Foreign Language Education, Foreign Language Education in Tourist Guidance

JEL Codes: L83, Z32

GİRİŞ

Turizm birçok ülke için önemli bir gelir kaynağıdır. Bu durum turizm üzerinde küresel ölçekte bir rekabet olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Uluslararası pazarda paylarını arttırmak isteyen ülkeler kalite koşullarını arttırmak ve turistleri karşılayan insanlar arasında sağlıklı ilişkiler kurabilmek için gereken işgücünün mesleki ve teknik eğitimlerle arttırılmasına bağlı olduğunu ortaya koymaktadır (Eker, 2015: 63). Bu bağlamda turist rehberleri, turistlerin memnuniyetlerinde ve bağlılık oluşturmada büyük önem arz etmektedir (Jahwari, Sirakaya

ve Tanrisever, 2017: 3). Ülke ile gelen ziyaretçiler arasında kültür etkileşimini sağlamakta rol alan, turizm işgücünde yer alan turist rehberleri kendi ülkeleri ve ziyaretçiler arasında kültür etkileşimi sağlayan elçiler olmaktadır. Turistlerin geldikleri ülke ile ziyaret ettikleri ülke arasında elçi görevindeki bu kişiler, başarılı bir turizm gelişiminin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır (Güdü, 2011). Turist rehberlerinin gezdirdikleri grubun tamamı yabancı turistlerden oluşuyorsa ileri düzeyde yabancı dil konuşabilmesi, ülke ve bölge hakkında bildiklerini, samimiyetini ve deneyimlerini etkilemektedir (Büyükkuru, 2015: 2). Aynı zamanda turist rehberlerinin mesleki yetersizlikleri ülkenin tanıtımında olumsuz yansımalar da yaratacaktır (Acar, 2014: 1). Cumhuriyetin ilk dönemlerinden beri mesleği yürütmek için ilk koşulun yabancı dil bilmek olduğu ve azınlıklar aracılığıyla yapılan bu iş kolu, 2012 yılında yürürlüğe giren meslek kanunu ile yasal duruma gelmiş ve resmi bir meslek olarak tanınmıştır. Zaman içerisinde de turist rehberliği mesleği için en önemli etkenin yabancı dil öğrenmek olduğu bilinci oluşmuş ve yabancı dil eğitimlerine önem verilmiştir (Kılıç, 2016: 10).

Bu bağlamda turist rehberliği mesleğinin eğitim süresi içerisinde verilen yabancı dil eğitimlerinin yetersiz olduğunun sorgulanması, araştırmanın problemi oluşturmuştur. Çalışmanın amacı ise Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren kurumların, eğitim süresi boyunca verdikleri yabancı dil eğitimlerinin, turist rehberi adayları için mesleğe başlarken çalışma kartı almalarında ve mesleklerini başarılı bir şekilde sürdürebilmelerinde ne kadar yeterli olduğunu ortaya koymaktır. Turist rehberliği alanında yabancı dil sorununun var olup olmadığının ortaya çıkarılması bu çalışmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitimi

Eğitim dünya üzerindeki her sektörde olduğu gibi turizm için de önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda eğitimsiz insan kaynağı, birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de kötü sonuçları beraberinde getirebilir. Bundan dolayı turizm sektörünün içerisinde yer alan işletmelerin tümü, iyi eğitilmiş, nitelikli, motivasyonu yüksek ve sektörde çalışmaya istekli insan kaynağı yer almasının ihmal edilemeyecek kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır (Ağaoğlu, 1991). Turizm sektörü ve turist rehberliği mesleği sanayi devriminden sonra oldukça önemli hale gelmiştir. Özellikle Thomas Cook 1841 yılında trenle Leicester kentine yaklaşık 20 km uzaklıktaki bir festivale 571 kişiyi götürmüştür ve böylelikle “paket tur” kavramını oluşturan kişi olarak öncü olmuştur. Thomas Cook, aynı zamanda bu deneyim sırasında başka insanlar için geziler düzenleyerek elde ettiği gelire yaşamını devam

ettirebileceğini fark etmiştir. Böylelikle bu tip organizasyonların da ticari amaçla yapılabileceği anlaşılmıştır (Ataberk, 2007:35).

Turist rehberliği mesleği, dışarıdan bakıldığında gezmek, eğlenmek, yeni yerler, yeni kültürler keşfetmek vb. gibi olanaklar sunuyor gibi görünse de bünyesinde birçok zorluğu ve sorunu barındırmaktadır. (Acun, 2016: 56-57). Gece, gündüz, hafta sonu veya hafta içi olabilen esnek çalışma saatlerine sahiptirler ve gün içerisinde 12 saatten fazla çalışmaya mecbur kalabilirler. İlâveten rehberlik mesleğinin yapılabilmesi için gerekli nitelikler arasında yabancı dil, kültür, tarih ve coğrafya gibi konular da vardır. Bu bağlamda rehberlik mesleği için iyi bir eğitim oldukça önem arz etmektedir (Arslan, 2016: 39).

Cumhuriyet dönemi öncesinde rehberlik ile ilgili ilk düzenlemeler, 1890 tarihli 190 sayılı nizamname ile gerçekleşmiştir. Cumhuriyet dönemi öncesinde Osmanlı'da rehberlik mesleğini azınlıkların büyük çoğunluğunu oluşturan Yahudi kesimi yapmaktaydı. Kökenleri ağırlıklı olarak Fransız, İtalyan ve Malta olan bu kişiler sadece dil bilmeleri haricinde hiçbir eğitim almamıştı ancak bu topraklara gelen kişilere tercümanlık yapıyorlardı. Amicis (2009), eserinde o dönemlerde İstanbul'da dünyadan her dili konuşabilen rehberlerin varlığından bahseder. Eminönü, Mısır Çarşısı, Beyoğlu ve Galata çevresinde çok sayıda rehberin bulunduğunu yazmıştır. Bu azınlık grupların da Osmanlı aleyhinde propaganda yapmalarından ötürü ilk düzenleme olan 1890 tarihli 190 sayılı Nizamname yazılmıştır. Cumhuriyet döneminde 1923 yılında Turing ve Otomobil Kurumunun kurulması oldukça önemlidir. Kurum, kuruluşundan itibaren üç yıl boyunca Avrupa'daki devletleri ve teşkilatları incelemiştir. Turizm cemiyetlerinin faaliyetlerini, gelişmeleri ve yapılması gerekenler konusunda katkıda bulunmuşlardır. Rehberlik hususunda da önemli alt yapılar oluşturmuşlardır (Albuz, Çakmak, Eren, Tekin ve Yeşilâğ, 2018: 6-13). 1925 yılında 2730 sayılı nizamname ile rehberlik mesleği 10 madde ile ele alınmıştır. 1971 yılına gelindiğinde ise "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" ile daha kapsamlı bir hale getirilmiştir (Resmi Gazete, 03.09.1971). Yaklaşık 20 yıl kadar yürürlükte kalan bu yönetmelikte zamanla çeşitli ilâveler yapılarak dönemin ihtiyacına uygun biçimde değiştirilmiştir. 1988'de çıkan yönetmelik ile birlikte rehberlik ile ilgili konular Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) ve turist rehberliği ile ilgili derneklere bırakılmış (Resmi Gazete, 09.12.1988). 1990 yılında ise yayınlanan başka bir yönetmelikle birlikte bakanlığa devredilmiştir (Resmi Gazete, 15.05.1990). 2012 yılında çıkan 6326 sayılı "Turist Rehberliği Meslek Kanunu" getirildi ve günümüzdeki yasal çerçeve üzerinden rehber yetiştirilmesi ve mesleğe kabulü ve mesleğin yürütülmesi için gerekli önemli maddeler konuldu ve değiştirildi. Bunlar arasında, rehberlik ücretleri Kültür ve Turizm Bakanlığı

tarafından belirlenmesi ve rehberler ile acenteler arasında tur öncesi sözleşme zorunluluğu gibi maddeler getirilmiştir. Günümüzde turist rehberi olabilmek için, üniversitenin ilgili bölümünden mezun olmak, yabancı dil sınavından asgari 75 puan almak ve uygulama gezilerini tamamlamaları halinde ruhsatname alabilmeleri, birlik odalarına kayıt yaptırdıktan sonra sahip olacakları çalışma kartları, eski ismi ile kokartları verilmesi mümkün kılınmıştır (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 2014).

Türkiye’de turizmin yaygınlaşmaya başladığı dönemlerde, ülkeye gelen turistlere rehberlik etmek için gerekli kişilerin eğitimini sağlamak ve eğitimsiz rehber problemini ortadan kaldırmak için turist rehberliği sertifika programları düzenlenmeye başlanmıştır. Akabinde bu programlardan mezun kişiler dışında rehberlik yapanları engelleyen düzeltmeler getirilmiştir. Bu duruma bağlı olarak her yıl turist rehberleri bağlı oldukları il müdürlüklerine giderek kimlik kartlarını yenilemek durumunda kalmışlardır. Yenilemeyenler ise mesleği devam ettirememişlerdir (Solmaz, 2012:12). Daha sonraki yıllarda eylemli ve eylemsiz rehber kavramları ortaya çıkmıştır. Eylemli, aktif olarak rehberlik yapan kişilere, eylemsiz ise mesleğe ara vermek isteyen kişilere denilmektedir. Eylemsiz rehberler, aralıksız 8 yıl eylemsiz kaldıktan sonra turist rehberleri ruhsatnameleri iptal edilip, ilgili odalara ve birliklere bildirilir (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 2014).

Günümüzde ise turist rehberliği eğitimi için tek bir program yoktur. Ön lisans, lisans, tezli ve tezsiz yüksek lisans gibi birçok turist rehberliği eğitimi veren üniversite kurumundan alınabilmektedir.

Çokişler ve Öter’in (2014) ÖSYM verilerine bağlı olarak yaptıkları çalışmada ön lisans eğitimi seviyesinde turist rehberliği eğitimi veren üniversitelerin sayısı 2003 yılında 13 iken 2009 yılında 19’a yükselmiş olup 2013 yılında tekrar 13’e düşmüştür. Lisans seviyesinde turist rehberliği eğitimi veren üniversitelerin sayısı 2003 yılında dört iken 2013 yılında sekize çıkmıştır. 2003 yılındaki kontenjanlara bakıldığında, 970 ön lisans, 190 lisans eğitimi için toplamda 1160 adet kontenjan turist rehberliği programları için ayrılmıştır. 2013 yılında ise 644 ön lisans, 732 lisans olmak üzere toplamı 1376 kişilik kontenjan ayrılmıştır.

2019 yılının ÖSYM verilerine göre, toplamda 26 farklı üniversitede ön lisans düzeyinde turist rehberliği programları mevcuttur. Bu programlarda toplamda 1814 öğrenci kontenjanı bulunmaktadır. 2019 yılında, 26 üniversitedeki lisans programlarında için 1666 öğrenci kontenjanı açılmıştır (ÖSYM, 2019). Ayrıca toplamda yedi üniversitenin sosyal bilimler enstitüsüne bağlı olmak üzere, turist rehberliği tezli/tezsiz yüksek lisans programları vardır. Yalnızca Ege Üniversitesi başvurusunda yabancı dil şartı aramakta diğer yüksek lisans programında böyle bir şart bulunmamaktadır.

Türkiye’de Turist Rehberliğinin Yabancı Dil Eğitimi

Öncesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılan sertifika programları aracılığıyla rehber yetiştirilmekteydi. Kursu başarı ile tamamlayanlar ise yabancı dil yeterliliklerini sonunda kurulacak olan komisyon tarafından yazılı ve sözlü sınav ile belirlemektedirler. Günümüzde ise turist rehberliği ön lisans programlarına TYT puanı ile lisans programlarının tamamı Dil puanı ile öğrenci alınmaktadır (ÖSYM, 2019).

Turist rehberliği programlarında dil derslerinin ve eğitimlerinin verilmesinde belirli bir ölçüt olmaması rehberlik eğitiminin sorunları arasındadır. Ayrıca üniversitelerin rehberlik bölümlerinden mezun adayların, bakanlık gözetimi altında yapılan sertifika programlarından mezun kişilerden daha nitelikli ve bilgili oldukları ifade edilmektedir. Fakat yabancı dil şartı ile lisans bölümlerine alınmasına rağmen, mezun olduktan sonra dil yetersizliği nedeniyle mesleğe başlayamamaları en büyük problem olarak gösterilmektedir (Eker ve Zengin, 2016: 68). Mesleğe başlayamayan adaylar otel, acente gibi diğer turizm alanlarında istihdam edilmektedir. (Duman ve Mil, 2008). İlaveten 7-9 Nisan tarihleri arasında yapılan “9.Akademik Turizm Rehberliği Arama Konferansı” sonuç raporlarına göre, turist rehberliği bölümlerinde dil eğitiminde eksiklikler olması, rehber adayların dil yeterliliğinin olmaması gibi etkenler turist rehberliği eğitiminde olan eksiklikler arasında gösterilmiştir (9. Akademik Turizm Rehberliği Eğitimi Arama Konferansı, 2016).

Günümüzde turist rehberi adaylarının aktif rehberlik yapabilme durumunu gösteren çalışma kartlarını alabilmeleri için, bakanlık tarafından açılan sertifika programlarını tamamlamaları ya da herhangi bir turizm rehberliği önlisans, lisans eğitimlerini tamamlamaları ve bakanlık tarafından açılan dil sınavlarından başarılı olmaları ya da YDS vb. eşdeğerliği olan dil sınavlardan en az 75 (YDS) puan almaları halinde ruhsatname ve çalışma kartı alabilme şartı getirilmiştir. Bu sınavlardan başarı sağlayamayan adaylar çalışma kartlarını alamamaktadır. Ayrıca lisans turist rehberliği programlarına kabul için yabancı dil şartının getirilmesi, turist rehberliği programlarının önemini de arttırmıştır (Ekmekçi, 2005: 116). Söz konusu yapılandırmalar ve araştırmalar turist rehberlerinin yabancı dil sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda araştırma sorularının ve hipotezlerin oluşturulması, ilişkilendirilmiş alanyazında yer alan çalışmalara dayandırılmıştır.

ALANYAZIN TARAMASI

Yapılan alanyazın taraması sonuçlarına göre; turist rehberliği ve turizm eğitimi alanında farklı başlıklar altında pek çok çalışma yapılmasına rağmen turist rehberliği eğitimi ve yabancı dil eğitimi çalışmalarına nadiren rastlanmaktadır. Bu durum, çalışmayı kaynak

açısından kısıtlı bir döngüye sokmuştur. Yapılan bu çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır.

Eker ve Zengin (2016), turist rehberlerinin bakış açısıyla Türkiye’de turist rehberliği eğitiminin mesleğin uygulanmasında yeterli olup olmadığının ortaya çıkarmak amacıyla 12’si oda başkanı olmak üzere toplam 40 turist rehberi ile görüşme gerçekleştirmiştir. Araştırmada, turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının önemli bir noktada var olduğu fakat mesleğin yürütülmesi için kurumlarda verilen teorik eğitimin yetersiz kaldığı sonucunu ortaya koymuştur.

Gül (2012), Türkiye’deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesini amaçlayan çalışmasında turizm rehberliği eğitimi alan paydaşlardan 435 kişiye anket uygulamıştır. Bu kapsamda araştırmacının sonucuna göre, öğretim programlarının değerlendirilme algılarında bütün gruplar arasında farklılık gözlemlenmiştir. Bilgi ve beceri boyutlarında sadece öğrencilerin diğer eğitim paydaşlarına ait değerlendirmelerin farklılaştığı görülmüş, diğer boyut olan kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Çokişler ve Öter (2014), Türkiye’de turist rehberliği eğitimi veren eğitim kurumlarına yönelik bir çalışma yapmış ikincil verilerden yola çıkarak mevcut durumun analizinin yapılması ve olası kısıtlarının tespit edilmesi amaçlamışlardır. Sonuç olarak turist rehberliği eğitiminin çeşitli kısıt ve sorunlarının var olduğu ortaya çıkmıştır.

Güneş’in (2008), turist rehberliği eğitimi verilen programlarda, antik Yunan ve Roma mitolojik hikâyelerin ders materyali olarak geliştirilip kullanılmasının fayda düzeyini belirlemeyi amaçlayan çalışmasında sonuca ulaşmak için Yunan ve Roma mitolojik hikâyeleri ders materyali olarak geliştirilmiş ve geliştirilen materyaller Selçuk Üniversitesi Beyşehir Meslek Yüksekokulu Turist Rehberliği Programı birinci sınıflarında mesleki yabancı dil derslerinde 18 ders saati olarak kullanılmıştır. Bu uygulanmadan önce öğrencilerin derslerden beklentilerini tespit etmek amacıyla bir anket yapılmıştır. Uygulamadan sonra, dersler hakkındaki düşünceleri ölçmeyi amaçlayan ikinci bir anket yapılmıştır. Elde edilen verilerin ışığında, geliştirilen materyallerin İngilizce öğrenim sürecine katkı sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle Türkiye’deki ön lisans ve lisans turist rehberliği programlarının müfredatları incelenmiştir. İncelenen müfredatlardan, yabancı dillerin hangi yıllarda ve kaç saat uygulama/teorik olarak verildiğini

içeren tablolar oluşturulmuştur. Turist rehberi adaylarının mesleğe başlamaları ve çalışma kartı almaları için öğrendikleri yabancı dil eğitimlerinin yeterliliğini öğrenmek için sahada eylemli olarak çalışan turist rehberlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu bağlamda da çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden olan anket tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni 2018 yılında TUREB kayıtlarında olan ve Türkiye’de yer alan 10.189 turist rehberinden oluşmaktadır. Örneklem olarak küme örnekleme kullanılmıştır. Bu örneklemin seçilmesinin nedeni ise 13 turist rehberi odasına kayıtlı, eylemli/aktif olarak çalışan 6504 turist rehberi olmasıdır. 10.000 evren büyüklüğünde %95 güvenilirliği kabul edildiğinde örneklem büyüklüğü en az 370 katılımcı olmalıdır. Toplanan anketlerde ise örneklem büyüklüğünün 384 olması evrenin temsil edildiğini yansıtmaktadır. Örneklemin büyüklüklerini hesaplayan istatistiklere göre bu çalışmada gerekli olacak anket sayısının aşıldığı görülmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 49-50).

Anketi birinci bölüm olan demografik sorular kısmında katılımcıların rehberlik ile ilgili ve kişisel bilgileri, ikinci bölümde katılımcılara sorulan 5’li likert şeklinde hazırlanan ifadeler ve üçüncü bölüm olan katılımcıların önerilerini belirten açık uçlu sorular oluşmaktadır. Turist rehberlerin eğitimleri sırasında aldıkları yabancı dillerin mesleki açıdan yeterliliğini ölçmek için oluşturulan anket, eylemli turist rehberleri ve sektördeki akademisyenler yardımı ile tamamlanabilmiştir. Turist rehberliği mesleğinin serbest olarak yürütülmesi ve yalnızca herhangi bir bölgede veya zamanda yapılması belirli olmayışından dolayı çalışma verilerinin toplanması 6 aylık süreç içerisinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan anketlerin 81 âdeti elden toplanmış olup, 303 âdeti ise çevrimiçi ortamda hazırlanmış ve katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Soruların yansız ve belirgin olmasına dikkat edilmiştir. Öncelikle 50 kişilik eylemli turist rehberlerinden oluşan kitleye pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda bazı sorular çıkartılmıştır. Pilot uygulamanın güvenilirlik sonucu 0.78 olarak çıkmış ve güvenilir olduğu belirlenmiş olup araştırmaya devam edilmesine karar verilmiştir. Kuder-Richardson formülüne göre hesaplandığında güvenilirlik katsayısının .70 değerinden fazla olması durumunda testin güvenilirlik katsayısının uygun olduğu ifade edilmektedir (Şimşek, 2012: 155). Toplanan verilere daha sonra doğrulayıcı ve keşfedici faktör analizleri uygulanmıştır. Faktör boyutlarına ait açıklanan varyans değerlerinde “Eğitim Altyapısı” boyutu %41,429, “Sınav Yeterliliği” boyutu %11,177, “Dil Yeterliliği” boyutu ise %10,325 olup toplam ölçeğin %62,932’lik kısmını

oluşturmaktadır. Faktör boyutlarının isimlendirilmesi ise ifade sorularının kategori ve içeriklerine göre yapılmıştır.

BULGULAR

Müfredatlara bakıldığında turist rehberliği ön lisans programlarında başta İngilizce olmak üzere, Rusça, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Japonca, Arapça ve Farsça ile toplam sekiz farklı yabancı dil eğitimi verilmektedir. Lisans programlarında ise İngilizce başta olmak üzere, Rusça, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Çince, Japonca, Arapça, Yunanca, Bulgarca ve Osmanlıca ile toplamda 12 farklı yabancı dil eğitimi verilmektedir. Ayrıca anketlerin SPSS 22 programı aracılığıyla analizleri yapılmadan önce güvenilirliği test edilmiş ve 0,78 çıkan sonuç ile güvenilir olarak kabul görmüştür.

Analizler

Katılımcıların turist rehberlerinin yabancı dil eğitimi yeterlilikleri ile ilgili ifadelere keşfedici faktör analizi uygulanmıştır. Tablo 1’de yer alan faktör boyutlarını alabilmek için “oblimin” tekniğine başvurulmuştur. Alınan faktör analizlerinin değerlendirmesi sonucunda 13 ifadeden biri olan *“Turist rehberliği mesleğini icra edebilmek için katıldığımız uygulama gezileri yabancı dil yeterliliğimizi ölçmektedir.”* ifadesi, ilgili faktör yüklerine yeterince yüklenemediğinden dolayı dışa atılmış ve değerlendirme tekrar yapılmıştır. Turist rehberlerinin yabancı dil eğitimi yeterlilikleri tutumunu tanımlayan bu yapı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçüsü kabul edilebilir değer olan 0,6’dan yüksek olarak 0,768 bulunmuştur. Barlett Küresellik Testi değeri 2,222,612 ve önem düzeyi (Sig.) ise 0,000 olarak bulunmuştur. Boyutlarda yer alan ifadelerin sayısı yeterli çıkmadığından dolayı boyutların ayrı ayrı güvenilirliği alınamamıştır. Ancak 12 ifadeye yapılan güvenilirlik analizi sonucunda 0,79 oranında güvenilir çıkmıştır. Yapılan normallik dağılımı analizlerinde verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Fark analizi sonucunda boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak için T-testi ve Anova (Tukey HSD) testleri uygulanmıştır. Tablo 2 ve 3’te T-testi ve Anova (Tukey HSD) testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 1. Faktör Analizi Sonuçları

Boyutlar	Değişkenler	Faktör Yükleri			Ort.	S.S
Eğitim Altyapısı	22. Üniversitemde yabancı dil laboratuvarı mevcuttur.	,902			2,61	1,541
	23. Üniversitemde yabancı dil eğitimine katkı sağlayacak teknolojik (bilgisayar – ses sistemi – projeksiyon vb.) ekipmanlar mevcuttur.	,872			3,10	1,445
	21. Mezun olduğum üniversitenin kütüphanesinde yeterli yabancı dil kaynakları vardır.	,838			2,99	1,441
	24. Üniversitemde verilen yabancı dil eğitim saatleri yeterlidir.	,734			3,06	1,437
	26. Üniversitemde öğretilen İngilizce teorik eğitimi yeterlidir.	,697			2,92	1,400
Sınav Yeterliliği	31. Çalışma kartı aldıktan sonra yabancı dil yeterliliği belirli aralıklarla sınav ile tekrar ölçülmelidir.		,833		2,58	1,588
	30. Kültür ve Turizm Bakanlığı gözetimi ve denetimi altında yapılan “Yabancı Dil Seviye Tespit” sınavı yabancı dil bilgisini ölçmek için yeterli bir sınavdır.		-,786		3,15	1,474
Dil Yeterliliği	28. Yabancı dil eğitimi aldığım okutmanların pratik bilgisi yeterlidir.			-,792	3,15	1,320
	27. Yabancı dil eğitimi aldığım okutmanların teorik bilgisi yeterlidir.			-,611	3,50	1,260
	32. Dış kaynaklardan (internet, kurs vs.) aldığım yabancı dil öğrenimi, üniversiteden aldığım yabancı dil eğitiminden daha etkilidir.			,556	3,52	1,305
	29. YDS vb. denkliği olan sınavlar yabancı dil bilgisini ölçmek için yeterlidir.			-,504	2,51	1,379
	25. Üniversitemde öğretilen İngilizce pratik eğitimi yeterlidir.			-,503	2,34	1,282
	Faktöre Ait Öz Değerler	4,972	1,341	1,239		
	Faktörlere Ait Açıklanan Varyans Değerleri (%)	41,429	11,177	10,325		
	Cronbach's Alpha		,793			
	Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization. ^a a. Rotation converged in 7 iterations.					

Tablo 2’de yer alan sorulara t-testi uygulanmıştır. T-testi nominal iki seçenekli soru ile bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında kullanılır. T-Testinde elde edilen sonuçlar değerlendirilirken ilk önce Levene testinde bulunan “Sig” değerine bakılır. Eğer bu değer 0,05’den büyük olursa, T testinde bulunan Sig (2-tailed) bölümünde ilk değere, 0,05’den küçükse ikinci değere bakılmaktadır.

Tablo 2’ye bakıldığında turist rehberlerinin yabancı dil eğitimi boyutları ile çalışma kartını hangi sınav ile aldıkları ifadesi arasında yalnızca “Eğitim Altyapısı” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği ($p < 0,05$) yapılan bağımsız t-testi sonuçlarından anlaşılmıştır. Farklılığın nedenini anlamak için katılımcıların ortalamalarına bakıldığında, bakanlık dil sınavı ile çalışma kartı alanların puanının ($x=3,0826$), YDS/KPDS/UDS ya da eşdeğer dil sınavı ile çalışma kartı alanların puanından ($x=2,5417$) yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 2. T-testi Sonuçları

Cinsiyetiniz?		N	$\bar{X}$	S.S.	P
Eğitim Altyapısı	Kadın	134	3,0045	1,18727	0,430
	Erkek	250	2,9016	1,22965	
Sınav Yeterliliği	Kadın	134	2,9030	,89585	0,559
	Erkek	250	2,8480	,86944	
Dil Yeterliliği	Kadın	134	3,0910	,72490	0,099
	Erkek	250	2,9544	,79678	
Medeni durumunuz?		N	$\bar{X}$	S.S.	P
Eğitim Altyapısı	Evli	155	2,8748	1,20219	0,406
	Bekâr	229	2,9799	1,22350	
Sınav Yeterliliği	Evli	155	2,8677	,87177	0,992
	Bekâr	229	2,8668	,88404	
Dil Yeterliliği	Evli	155	2,9729	,81355	0,551
	Bekâr	229	3,0218	,74766	
Turist rehberliği çalışma kartınızı hangi sınav ile aldınız?		N	$\bar{X}$	S.S.	P
Eğitim Altyapısı	Bakanlık dil sınavı ile	281	3,0826	1,17717	0,000*
	YDS/KPDS/UDS ya da eşdeğer dil sınavı ile	103	2,5417	1,23213	
Sınav Yeterliliği	Bakanlık dil sınavı ile	281	2,9146	,86798	0,086
	YDS/KPDS/UDS ya da eşdeğer dil sınavı ile	103	2,7379	,89619	
Dil Yeterliliği	Bakanlık dil sınavı ile	281	3,0171	,79282	0,531
	YDS/KPDS/UDS ya da eşdeğer dil sınavı ile	103	2,9612	,72331	

Tablo 3’de yer alan sorulara ANOVA ve Post Hoc (Tukey HSD) yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) normal dağılımlı bir seride üç ve daha fazla bağımsız ortalama arasındaki farkın manidarlığının hesaplanmasında kullanılır. Tablo 3’teki Anova testi sonucuna göre, faktör 1 (Eğitim Altyapısı) ile yaşlarına göre anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını görebilmek için Post Hoc (Tukey HSD) testi yapılmıştır. Eğitim altyapısı faktörü için 18-24 yaş- 25-35 yaş ($p = 0,024$) ve 36-55 yaş ($p = 0,013$) aralığında farklılaştığı görülmektedir. Ortalamalarına bakıldığında 18-24 yaş aralığında olanların ($x = 3,5300$), 25-35 yaş ($x = 2,8931$) ile 36-55 yaş ($x = 2,8440$) aralığında olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla 18-24 yaş aralığında olanların eğitim altyapılarının, 25-35 ve 36-55 yaş aralığı olanlara göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Faktör 3 (Dil Yeterliliği) ile eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını görebilmek için Post Hoc (Tukey HSD) testi yapılmıştır. Dil yeterliliği faktörünün lise-lisans ($p = 0,027$) arasında farklılaştığı görülmektedir. Ortalamalarına bakıldığında lisans eğitimi ($x = 3,0974$) puanının, lise eğitimi ($x = 2,4933$) ile alanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bundan dolayı lisans mezunu olanların yabancı dil hâkimiyetinin, lise mezunu olanlara göre daha iyi olduğu söylenebilir. Faktör 1 (Eğitim Altyapısı) yapılan varyans analizi sonucunda, eğitim

durumlarına göre anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) tespit edilmiştir ancak yapılan Post Hoc (Tukey HSD) testi sonucunda eğitim grupları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır.

Faktör 1 (Eğitim Altyapısı) ve faktör 3 (Dil Yeterliliği) ile çalışma kartlarını nasıl aldıklarına göre anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını görebilmek için Post Hoc (Tukey HSD) testi yapılmıştır. Eğitim altyapısı faktörü için ön lisans, lisans ($p=,002$) ve bakanlık ($p=,007$) aralığında farklılaştığı görülmektedir. Ortalamalarına bakıldığında lisans eğitimi ($x=3,1271$) puanının, bakanlık eğitimi aracılığıyla ($x=3,0621$) ve ön lisans eğitimi ile alanlara kıyasla ($x=2,6049$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bundan dolayı lisans eğitiminin, ön lisans ve bakanlık eğitimi ile çalışma kartı alanlara göre eğitim altyapılarının daha iyi olduğu söylenebilir. Dil yeterliliği faktörü için ön lisans-lisans ($p=,013$) eğitimi ile çalışma kartı alanlar arasında anlamlı farklılık olduğu ve ortalamaları dikkate alındığında lisans eğitimi ile çalışma kartı alanların ($x=3,1488$) ön lisans eğitimi ile çalışma kartı alanlara göre daha yüksek ($x=2,8732$) olduğu görülmüştür. Bundan dolayı lisans eğitimi ile çalışma kartı alanların, ön lisans eğitimi ile çalışma kartı alanlara kıyasla yabancı dil yeterliliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Faktör 1 (Eğitim Altyapısı) ile çalışma kartı alabilmek için kaç kere yabancı dil sınavına girdikleri arasında anlamlı farklılık ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını görebilmek için Post Hoc (Tukey HSD) testi yapılmıştır. Eğitim altyapısı faktörü için 1 ve 2 kere sınava girenler ($p=,011$) arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve ortalamalarına bakıldığında 2 kere sınava girenlerin ($x=3,3324$) oranının 1 kere sınava girenlere ($x=2,8316$) kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla 2 kere yabancı dil sınavına girenlerin, 1 kere sınava girip çalışma kartı alanlara göre eğitim altyapılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Anova (Tukey HSD) Testi Sonuçları

Yaşınız?		N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Eğitim Altyapısı	18-24 Yaş	40	3,5300	1,35613	2,823	,025*
	25-35 Yaş	159	2,8931	1,24286		
	36-55 Yaş	150	2,8440	1,12181		
	56-64 Yaş	22	2,7727	1,08898		
	65 ve Üzeri	13	3,0154	1,30246		
Sınav Yeterliliği	18-24 Yaş	40	3,0250	,83934	,369	,831
	25-35 Yaş	159	2,8459	,90349		
	36-55 Yaş	150	2,8567	,89431		
	56-64 Yaş	22	2,8409	,82211		
	65 ve Üzeri	13	2,8077	,59646		
Dil Yeterliliği	18-24 Yaş	40	3,0050	,93533	1,078	,367
	25-35 Yaş	159	3,0616	,75673		
	36-55 Yaş	150	2,9933	,74633		
	56-64 Yaş	22	2,7364	,77922		
	65 ve Üzeri	13	2,8154	,74593		
Eğitim durumunuz?		N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Eğitim Altyapısı	Lise	15	2,3867	,89272	2,552	,039
	Ön lisans	73	2,8575	1,16927		
	Lisans	228	3,0447	1,20627		
	Yüksek Lisans	51	2,6196	1,18000		
	Doktora	17	3,2824	1,59226		
Sınav Yeterliliği	Lise	15	2,7667	,70373	,092	,985
	Ön lisans	73	2,8562	,84360		
	Lisans	228	2,8838	,88842		
	Yüksek Lisans	51	2,8333	,95219		
	Doktora	17	2,8824	,87553		
Dil Yeterliliği	Lise	15	2,4933	,66275	3,260	,012*
	Ön lisans	73	2,9425	,75165		
	Lisans	228	3,0974	,76151		
	Yüksek Lisans	51	2,8471	,80059		
	Doktora	17	2,8941	,84592		
Meslek tecrübeniz?		N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Eğitim Altyapısı	1-2 yıl	94	3,1149	1,24865	,919	,453
	3-4 yıl	45	3,0444	1,30863		
	5-6 yıl	24	2,8000	1,32403		
	7-8 yıl	33	2,8485	1,19481		
	9 ve üzeri	188	2,8564	1,16344		
Sınav Yeterliliği	1-2 yıl	94	2,7926	,86263	1,261	,285
	3-4 yıl	45	3,1333	,95584		
	5-6 yıl	24	2,8958	1,02129		
	7-8 yıl	33	2,8485	,73405		
	9 ve üzeri	188	2,8404	,86745		
Dil Yeterliliği	1-2 yıl	94	2,9915	,85102	1,817	,125
	3-4 yıl	45	3,2267	,82086		
	5-6 yıl	24	2,9167	,76651		
	7-8 yıl	33	3,1758	,63198		
	9 ve üzeri	188	2,9340	,73848		
Çalışma kartınızı nasıl aldınız?		N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Eğitim Altyapısı	Ön lisans	123	2,6049	1,13122	7,100	,001*
	Lisans ve üstü	129	3,1271	1,29974		
	Bakanlık	132	3,0621	1,14669		

Sınav Yeterliliği	Ön lisans	123	2,8293	,86325	,196	,822
	Lisans ve üstü	129	2,8721	,85531		
	Bakanlık	132	2,8977	,91789		
Dil Yeterliliği	Ön lisans	123	2,8732	,71392	4,149	,016*
	Lisans ve üstü	129	3,1488	,80478		
	Bakanlık	132	2,9788	,77961		
Turist rehberliği çalışma kartınızı alabilmek için kaç kere yabancı dil sınavına girdiniz?		N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Eğitim Altyapısı	1	266	2,8316	1,19681	3,399	,018*
	2	71	3,3324	1,28015		
	3	33	2,8606	1,22524		
	4	14	3,1286	,77502		
Sınav Yeterliliği	1	266	2,8872	,85697	2,197	,157
	2	71	2,6690	,86991		
	3	33	3,1212	,87527		
	4	14	2,8929	1,17961		
Dil Yeterliliği	1	266	2,9722	,74366	1,314	,345
	2	71	3,1239	,84202		
	3	33	3,0848	,85298		
	4	14	2,7571	,77332		
Turist rehberliği çalışma kartınızı mezun olduktan sonra kaçınıcı yılınızda aldınız?		N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Eğitim Altyapısı	1	290	2,9200	1,21476	1,370	,244
	2	56	3,2000	1,30677		
	3	21	2,8286	1,09779		
	4	6	2,2333	,95847		
	5	11	2,6545	,88132		
Sınav Yeterliliği	1	290	2,8793	,85906	1,053	,380
	2	56	2,8214	,83899		
	3	21	2,5952	,98259		
	4	6	3,0000	,83666		
	5	11	3,2273	1,31079		
Dil Yeterliliği	1	290	3,0172	,77154	1,470	,210
	2	56	3,0571	,81237		
	3	21	2,6095	,74425		
	4	6	3,0333	,42740		
	5	11	3,0545	,75943		

Yapılan Anova (Post Hoc) ve T-testi sonuçlarında toplamda dokuz hipoteze yanıt aranmıştır. Bu hipotezlerden beş tanesi kabul görmüş, dört tanesi reddedilmiştir. Genel olarak hipotezlerin kabul veya reddedildiği tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Hipotezlerin Kabul/Ret Sonuçları

HİPOTEZLER	KABUL	RET
H ₁ : Turist rehberlerinin yabancı dil eğitimleri cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.		X
H ₂ : Turist rehberlerinin yabancı dil eğitimleri medeni durumlarına göre farklılaşmaktadır.		X
H ₃ : Turist rehberlerinin yabancı dil eğitimleri çalışma kartlarını hangi sınav ile aldıklarına göre farklılaşmaktadır.	√	
H ₄ : Turist rehberlerinin yabancı dil yeterliliklerine ilişkin görüşleri, yaşlarına göre farklılaşmaktadır.	√	
H ₅ : Turist rehberlerinin yabancı dil yeterliliklerine ilişkin görüşleri, eğitim durumlarına göre farklılaşmaktadır.	√	
H ₆ : Turist rehberlerinin yabancı dil yeterliliklerine ilişkin görüşleri, meslek tecrübelerine göre farklılaşmaktadır.		X
H ₇ : Turist rehberlerinin yabancı dil yeterliliklerine ilişkin görüşleri, çalışma kartlarını nasıl aldıklarına göre farklılaşmaktadır.	√	
H ₈ : Turist rehberlerinin yabancı dil yeterliliklerine ilişkin görüşleri, çalışma kartlarını alabilmek için kaç kere yabancı dil sınavına girdiklerine göre farklılaşmaktadır.	√	
H ₉ : Turist rehberlerinin yabancı dil yeterliliklerine ilişkin görüşleri, çalışma kartlarını mezun olduktan sonra kaçınıcı yıllarında aldıklarına göre farklılaşmaktadır.		X

SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcılar tarafından genel olarak hem teorik hem de pratik yabancı dil eğitimi yetersiz bulunmuştur. Eker'in (2016) araştırmasına göre turist rehberliği öğrenimlerindeki teorik eğitimlerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada ise pratik eğitim olarak verilen yabancı dil eğitiminin büyük çoğunluğunun yetersiz olduğu gözlemlenmiş ancak teorik eğitimin, pratik eğitime göre daha yeterli olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla üniversitede yabancı dil eğitimi alan turist rehberleri çalışma kartı alabilmek için yeterli yabancı dil bilgisi öğrenerek mezun olurken, mesleğe başarılı bir şekilde sürdürmek için gereken pratik yabancı dil eğitiminin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca turist rehberliği müfredatları incelendiğinde ön lisans ve lisans programlarında yabancı dil dersleri, saatleri ve verildiği senelerde belirlenmiş herhangi bir ölçüt bulunamamıştır. Dolayısıyla her üniversitenin kendi inisiyatifi doğrultusunda turist rehberliği programlarında yabancı dil dersleri oluşturduğu ve yürüttüğü sonucu çıkarılabilir. Ayrıca uygulamalı olarak verilen derslerin saatleri, teorik olarak verilen derslerin saatlerine göre oldukça azdır. Genel itibariyle bakıldığı zaman, herhangi bir mesleğe sahip olabilmek için tek yol izlenebilirken, turist rehberi olabilmek için ön lisans-lisans veya yüksek lisans eğitimleri gibi çeşitli alternatif yollar izlenebilmektedir.

Elde edilen sonuçlar ışığında eğitim şartlarını iyileştirmek için bütün yabancı dil derslerinde "asgari 10 saat" gibi ortalama bir sınır belirlenmelidir. Verilecek dil dersleri kayıt yılı itibari ile sene başından, mezuniyet sonuna kadar devamlı şekilde verilmelidir. Bu önerilerin gerekliliği yapılan alanyazın taraması ve yapılan müfredat tablolarında yer alan yabancı dil derslerinde, verildiği yıl ve saatlerinde belirlenmiş herhangi bir ölçüt olmadığından kaynaklanmaktadır. Müfredat derslerinde belirlenmiş ölçüt olmadığından

İngilizce teorik eğitimi YDS vb. eşdeğer sınavlara uygun olarak zorunlu verilmesi ile birlikte, diğer dil eğitimlerinden de en az bir tane verilmeli ve bölge bölge gereksinim düzeyine göre ayırt edilmelidir. Yine müfredat tablolarına bakıldığında uygulamalı eğitimin büyük ölçüde olmadığı görülmüştür. Bu sebeple üniversitelerde teorik eğitim verilmesinin yanı sıra, aynı düzeyde uygulamalı ders olarak da eğitim verilmelidir. Bunu yapmak için %60 yazılı %40 sözlü şeklinde sınav şartı getirilebilir. İngilizce eğitime ağırlık verilmesi yerine diğer yabancı dillere ağırlık verilebilir çünkü genel olarak İngilizce bilen rehber ihtiyacı çok olmamasına rağmen diğer dillere ait rehber ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Katılımcıların öneri olarak belirttiği ve turist rehberliği bölümlerindeki eğitimleri veren akademisyenlere bakıldığında turist rehberliği eğitimi veren akademisyenler, turist rehberliği bölümünden mezun veya mesleği yürüten kişiler arasından seçilmelidir. Yurt dışındaki okullar ile Erasmus, Mevlana vb. programlar aracılığıyla anlaşmalar arttırılıp, yurt dışındaki turist rehberliği programları ile ikili anlaşmalar yapılmasına ağırlık verilebilir. Böylelikle turist rehberliği eğitimi alan kişilerin istediği yabancı dile sahip ülkede uygulamalı olarak ders alma imkânı tanınmış olur. Programlarda zorunlu staj var olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Hem öğrencilere hem de sektördeki firmalara staj yapma ve stajyer öğrenci çalıştırma zorunluluğu getirilmelidir. Son olarak rehber olabilmek için katıldıkları uygulama gezilerinin yabancı dil bilgisini ölçmediği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple rehber adayların geziye katıldıklarında pratiklerini ölçmek için seçilecek yabancı dillerde anlatımlar yaptırılmalıdır. Turist rehberliğinin temel gereksinimlerinden biri olan yabancı dil yeterliği eğitim müfredatlarına da öncelikli olarak yansıtılmalıdır. İlerleyen zamanlarda araştırmacılar tüm rehberler odalarına bu anketi uygulayarak yıllara ve dillere göre karşılaştırmalı analizler yapabilirler.

KAYNAKÇA

- Acar, V. (2014). Profesyonel Turist Rehberlerinin Liderlik Yönelimleri: Aydın Turist Rehberleri Odası'na Kayıtlı Olan Profesyonel Turist Rehberleri Örneği (*Yüksek Lisans Tezi*). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Acun, A. (2016). İş-Aile Çatışması ve Turist Rehberlerinin İşten Ayrılma Niyetlerine Etkisi (*Yüksek Lisans Tezi*). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.
- Ağaoğlu, O. K. (1991). *Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkinliği*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Albuz, N. Çakmak, T.F. Eren, A. Tekin, Ö. ve Yeşildağ, G.N.G.(2018). *Turist Rehberliğine Giriş*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Amicis, E. (2009). *İstanbul, (Çev. Sevinç Tezcan Yanar)*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Arslan, A. (2016). Örgütsel Sinizm ve İş Tatmini Arasındaki İlişkiler: Aydın Turist Rehberleri Odası'na Kayıtlı Olan Profesyonel Turist Rehberleri Örneği (*Yüksek Lisans Tezi*). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Ataberk, E. (2007). Tur Operatörlerinin Paket Tur Organizasyonlarında Hizmet Kalitesi İle Müşteri Tatmini Arasındaki İlişkileri Belirleyen Faktörler: İzmir İli Örneği (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Büyükkuru, M. (2015). Turist Rehberlerinin İletişim Becerilerinin Turistlerin Tur Deneyimi Üzerine Etkisi: Nevşehir İlinde Bir Araştırma (*Yüksek Lisans Tezi*). Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Çokişler, N. ve Öter, Z. (2014). Türkiye'de Turist Rehberliği Eğitimi Veren Eğitim Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma. *15. Ulusal Turizm Kongresi* (ss. 13-16). Ankara: Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi.
- Duman, G. ve Mil, Z. (2008). Turist Rehberliği ve Eğitimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5(4).

- Eker, N. (2015). Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği (*Yüksek Lisans Tezi*). Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 65-74.
- Ekmekçi, İ. N. (2005). Paket Turların Sürdürülebilirliğinde Turist Rehberlerinin Rolü (*Yüksek Lisans Tezi*). Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı.
- Güdü, Ö. (2011). Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkilerinin Turist Rehberleri Tarafından Algılanması - Trabzon'da Bir Uygulama (*Yüksek Lisans Tezi*). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.
- Gül, T. (2012). Türkiye'deki Turizm Rehberliği Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi (*Yüksek Lisans Tezi*). Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.
- Güneş, İ. (2008). Eski Yunan ve Roma Mitolojisinin İngilizce Mesleki Yabancı Dil Derslerinde Materyal Olarak Kullanımı (S.Ü Beyşehir Meslek Yüksekokulu Turizm Rehberliği Programı Örneği) (*Yüksek Lisans Tezi*). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngilizce Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Jahwari, A, D. S., Sirakaya, T, E. ve Tanrisever, C. (2017). Efficacy of The Theory of Communication Competence and Personality Traits in Predicting Tour Guides' Income. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 16(2), 109-136.
- Kılıç, A. (2016). Turist Rehberlerinde Empatik Eğilim ve Çatışma Çözme Davranışı İlişkisi (*Yüksek Lisans Tezi*). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.
- ÖSYM, (2019). <http://www.osym.gov.tr/TR,12904/2017-osys--kilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html>, Erişim Tarihi: 26 Aralık 2017
- Resmi Gazete, 03.09.1971. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/13945.pdf>, Erişim Tarihi: 2 Kasım 2019

Resmi Gazete, 09.12.1988. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20014.pdf>, Erişim Tarihi: 2 Kasım 2019

Resmi Gazete, 15.05.1990. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20519.pdf>, Erişim Tarihi: 2 Kasım 2019

Solmaz, C. (2012). Turizm Politikalarının Oluşturulmasında Turist Rehberlerinin Rolü (*Yüksek Lisans Tezi*). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.

şimşek, A. (Ed.). (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskiřehir: Anadolu Üniversitesi Basım.

Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2014), <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,120445/turist-rehberligi-meslek-yonetmelięi.html>, Erişim Tarihi: 02 Temmuz 2018

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

9. Akademik Turizm Rehberliği Eğitimi Arama Konferansı Sonuç Raporu, Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi. (7-9 Nisan 2016). İstanbul: *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*